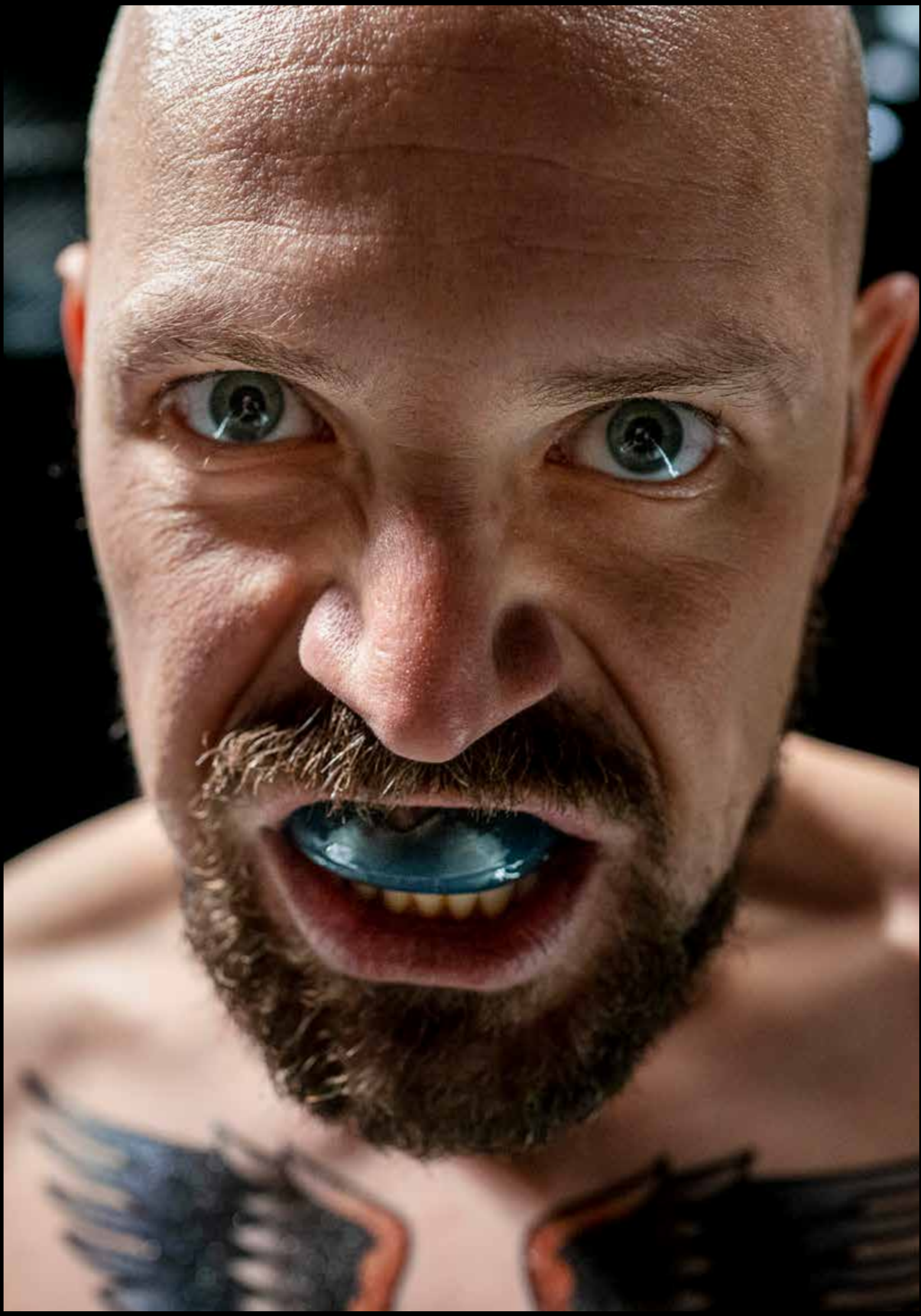

La tragédie de **CARMEN**

AV GEORGE BIZET, HENRI MEILHAC, LUDOVIC HALÉVY, PROSPER MÉRIMÉE.
I BEARBETNING AV MARIUS CONSTANT, JEAN-CLAUDE CARRIÈRE, PETER BROOK.

PRODUKTIONSTEAM

ÖVERSÄTTNING: Ulricha Johnson | DIRIGENT: Johannes Gustavsson / Fredrik Burstedt | REGI: Sam Brown | SCENOGRAFI OCH LJUSDESIGN: Bengt Gomér | KOSTYM: Julia Przedmojska | MASK OCH PERUK: Christina Hednar | STUNT/FIGHT KOORDINATOR: Michael Brolin | KOREOGRAFI: Håkan Mayer

I ROLLERNA

CARMEN: Solgerd Isalv | DON JOSÉ: William Davis Lind | MICAELA: Sabina Bisholt | ESCAMILLO: Johannes Held | ZUNIGA/GARCIA: John Alexander Eriksson | LILLAS PASTIA: Margaretha Dalhamn | STATISTER: Stefan Johansson/Michael Brolin, Maja A Wallstav | POLISHUNDEN VIRUZ: Akjas Viruz

HANDLING

PLATS: Sverige TID: I en nära framtid

En ung man, José, sitter fängslad i en högsäkerhets-anläggning. Han tänker tillbaka på sitt liv och de tragiska händelser som ledde till fängslandet...

Sveriges gränser är stängda, och gränspolisen vaktar alla övergångar. Polisassistent José och polisinspektör Zuniga vaktar en avlägsen postering. José lämnade sitt hem efter att ha arresterats för ett fylleråk. Han tjänar nu sitt land vid gränserna och har inte sett någon hemifrån på fem år.

Micaela från José's hemstad anländer och överlämnar ett brev från hans mamma, som förlåter honom allt som hänt. Modern skickar också pengar och sin mormors förlovningsring – hon vill att han ska komma hem och gifta sig med sin barndomskärlek, Micaela. Innan José ens hinner överväga detta blir han drabbad av en ung invandrarkvinna som väntat utanför gränsposteringen i flera dagar. Hon nynnar och tillverkar hantverk av skräp, till salu för några kronor. José glömmer allt – Micaela, sin mamma, sina plikter som gränsvakt – allt han kan tänka på är Carmen!

Micaela blir svartsjuk och attackerar Carmen. När Carmen försvarar sig skadar hon Micaela, som förs till sjukhus av Zuniga och Carmen fångslas. Zuniga förbryllas över att José dras till invandrarkvinnan.

Ensam med Carmen övertalas José att släppa ut henne ur fängelset. Carmen rymmer och låser istället in José i cellen. Zuniga återvänder och blir rasande. Han degraderar José till polisaspirant.

Carmen och Lillas Pastia anländer med sin rullande bar. Carmen är förändrad – hon förför Zuniga som knappt känner igen henne. Carmen tackar José för att han befriat henne och de börjar

bli kära. Zuniga inser att han blivit drogad och lurad och attackerar kvinnorna. För att rädda Carmen dödar José Zuniga. Nu finns ingen återvändo för José – han är laglös.

Escamillo, berömd MMA-fighter, försöker piska upp intresset för sin match mot The Bull. Carmen attraheras av honom, och José blir svartsjuk. Efter ett kort slagsmål lämnar Escamillo José i fred. I nutid ser José tillbaka – fascinationen har nu blivit farlig sexuell besatthet. Carmen återvänder och de älskar under stjärnorna.

Mitt i natten anländer Carmens man och hallick, Garcia, farlig och våldsam. José vaknar och dödar Garcia. José är helt känslökall, och Carmen inser nu att mannen som räddat hennes liv troligen är farligare än personen han räddat henne ifrån. Som i en dröm anländer Micaela, hon representerar hemmet och tryggheten som José övergett. Han väljer dock att gå tillbaka till Carmen. De är nu sammanlänkade i en oundviklig dödsdans.

Escamillo gör sig redo för matchen – vi förstår att han inlett en relation med Carmen, och att han innebär en flyktväg för henne. Men hon vet att ingen kan undkomma ödet. Hon ber honom att inte gå till fighten, och han lovar att han bara ska gå denna sista match. Carmen försöker avsluta relationen med José. Han accepterar inte detta och försöker tvinga henne att ändra sig. Escamillos bår körs in – han har dött i fighten mot The Bull. Nu vet Carmen att hon inte kan fly – Escamillo var hennes sista chans. José erbjuder henne att välja mellan honom och döden. Hon väljer döden – Carmen föddes fri och fri tänker hon dö!

På latin betyder ordet Carmen flera saker; sång, visa, dikt – olika men på gränsen av skilda verkligheter och i gränslandet till upplösning mellan text och musik, mellan dikt och verklighet och mellan tider på olika plan. Såsom i Bizets gränsöverskridande opera; mellan lag och brott, plikt

1845

Prosper Merimées kortroman *Carmen*

1875

George Bizets opera *Carmen*

1981 Sökandet efter Carmen

AV JEAN-CLAUDE CARRIÈRE, MANUSFÖRFATTARE
INFÖR PREMIÄREN 1981

Merimée placerade Carmen i Spanien 1832. I övriga Europa betraktades fortfarande Spanien som ett ociviliserat land. Goya hade dött fyra år tidigare. Fransmännen vårdade minnet av den våldsamma gerillan (ett ord som föddes då) som opponerade sig mot Napoleons invasion och banditerna i Sierra Morena var verkliga. Fram till 1850 eller 1860 var *Resan till Spanien*, en egen litterär genre, illustrerad av konstnärer som Théophile Gautier och Gustave Doré. Genren skildrade ett obskyrt och vackert land, på samma gång farligt och välkomnande, där det mesta fortfarande var oupptäckt. Det lilla man kände till om dess seder och bruk verkade främmande, nästan afrikanska.

1852, strax efter århundrades mitt, steg Louis-Napoleon Bonaparte upp på Frankrikes tron under namnet Napoleon III. Han gifte sig med en välbärgad spansk fröken, Eugenia de Montijo. I och med denna prinsessa gör den dittills helt okända spanska folkloren sitt intåg i Frankrike och övriga världen. För anständighets skull sockrades och snöptes den givetvis, eftersom alla turister förfasades över den sensuella våldsamheten i den spanska dansen. Med andra ord ändrades bilden av Spanien brutalt från en extrem till en annan. Från Goyas mörka monster som kom ur ”förnuftets drömmar”; en spansk urkraft bestående av blod, tro, galenskap och sexualitet, som man mycket senare återfinner i Bunuels filmer *Las Hurdes* och *Viridiana*, till motbjudande volangprydda kvinnor som flirtar i barerna. /.../

Trots Bizets ansträngningar att fly från allt

folkloristiskt (det finns t.ex. inte en enda ton för gitarr i partituret) blev Carmen en ”opéra comique”, som inte lyckades slippa undan boleros och kastanjetter. Man kan till och med säga att detta verk har fungerat som en fanbärare för den spanska folklorens totala förvanskning, ett mediokert spektakel som spreds världen över. Carmen slog upp dörrarna för gazpacho, riggade tjurfäktningar och semesterar på Andalusiens stenhårda jord. /.../

Om och om igen har jag frågat mig hur Meilhac, Halévy och Bizet egentligen arbetade eftersom de begränsades av problemet att presentera Carmen för sin tids publik. De visste mer än väl att de aldrig skulle kunna kliva upp på den officiella scenen med en snattande, prostituerad sierska, till och med kriminell (eller åtminstone uppviglare till brott), så som hon framstod i novellen. Ändå, efter att ha kryssat sig förbi en skog av förbud, lyckades de presentera en karaktär som måste förefallit skandalös för publiken 1875. Men liksom alla skandaler som beror på restriktioner som inte längre gäller, framstår denna skandal helt obegriplig för oss idag.

För att behålla Merimées noggrannhet och ändå överföra novellen till det sentimentala, förenklade och utsmyckade operaverket, har de hittat en mängd skarpsinniga lösningar. Till exempel har de etablerat den dramatiskt outhärliga karaktären Micaela, som helt själv får representera Don Josés alla grannar från hembyn, hans rötter, och hans starka band till sin mor. Samma sak gäller förloppet med Escamillos karaktär som blir ytterst användbar. I novellen är han en enkel tjurfäktare, en man bland andra. I operan förkroppsligar han alla män som Carmen varit bekant med. /.../

Bizet etablerade Carmens grundläggande

och nöje, liv och död, kärlek och lidelse, ideal och realitet. Carmen kan vara allt detta för oss; en projiceringsyta, en bild för alla våra egna tankar, drömmar, begär och reflektioner om lust, demonisk ångest, sexuell tillhörighet och det viktigaste av allt – drömmen om frihet.

OLÉ WIGGO BANG - OPERA - OCH ORKESTERCHEF

1981

Peter Brooks *La tragédie de Carmen*
på Théâtre des Bouffes du Nord

motsättningar väldigt tydligt via *Spåarian*, vilken är ett av verkets vackraste ögonblick. Å ena sidan, har Carmen fullständigt och nästan blint lämnat sig åt sitt oundvikliga öde. Allt kommer hända som det är förutbestämt. Man kan ingenting ändra. Å andra sidan hävdar hon att hon är fri, en frihet som hon våldsamt försvarar, rentav till priset av sitt liv: ”Fri är jag född och fri tänker jag dö!” Dessa två motstridiga påståenden, för att även säga klassiska – fatalism och frihet – är operans kärna.

2019 Sam Brown

REGISSÖR PÅ WERMLAND OPERA

När Peter Brook, Marius Constant och Jean-Claude Carrière påbörjade sitt projekt att förändra Carmen till en kort, intensiv och intim kammaropera för den vackert förfallna Théâtre des Bouffes du Nord i Paris, gick de tillbaka till Prosper Mérimées kortroman som inspirerat Bizet från början. På flera ställen avvek Bizet från romanen, men Brook och hans medarbetare återställde mycket av detta. I deras version har Carmen en man, Garcia. Tillsammans med Don José och Escamillo, kompletterar han den trio av män som är farligt besatta av Carmen och som representerar olika varianter av giftig maskulinitet. Escamillo, tjurfäktaren, Don José soldaten och Garcia hallicken.

Det jag försökt utforska i denna produktion är de olika sätt, på vilka dessa män ser Carmen – de olika identiteter som de pådyvlar henne. José ser en kvinna som behöver räddas. Escamillo ser en kvinna som behöver förföras. Garcia ser en kvinna som behöver ge efter för

honom. I Josés fall är det två kvinnor som drar honom i olika riktningar, och som representerar de två olika vägarna han måste välja mellan. Micaela står för hemmet, det vanliga livet och möjligheten till försoning medan Carmen står för faran, lusten och det okända.

Don José är den som i huvudsak interagerar med Carmen och de är som spegelbilder av varandra. Carmen vill ha frihet – det värsta hon utsätts för i föreställningen är att bli fängslad i akt 1. För henne är det mycket värre än döden, vilken hon hellre väljer än att bli kuvad av någon annan. Hon blir kär i José när han friger henne, hon är djupt tacksam mot honom. José behöver inte frihet, hans drivkraft är kontroll och ägande. I romanen står det att José dödar Garcia med sin egen kniv, vilken han sen använder för att gräva Garcias grav. För José är det helt naturligt att han önskar kontrollera och äga Carmen eftersom hon är en outsider och, för honom, ett objekt att äga. I operan ignorerar Zuniga och Micaela Carmen – de anser att hon är mindre värd medan José tycker att hon är spännande. Dessa attityder reflekterar västvärldens syn på ”de andra” i allmänhet – på scenen presenteras Carmen vanligtvis som en mystisk och mycket sensuell kvinna, och när vi möter invandrare på gatan är vår attityd att ignorera dem – vi ser dem verkligen inte. Carmen är den ultimata outsidern, men hon vägrar att bli osedd och hon väljer att avsluta sitt liv hellre än att gå med på ett val som hon tar avstånd ifrån. Som hon säger själv:

- *Jamais Carmen ne cédera! Libre elle est née et libre elle mourra!*

Jag kommer aldrig vika mig! Fri är jag född och fri tänker jag dö!

CARMEN

Solgerd Isalv

Mezzosopranen Solgerd Isalv är från Råneå i Norrbotten. Hon började som violinist innan hon inledde sina studier av klassisk sång på Högskolan för Scen och Musik i Göteborg. Hon hade sina första professionella uppdrag med Skånska Operan och GöteborgsOperan men är främst professionellt verksam som opera- och konsertsångerska i Tyskland. Som ensemblemedlem vid Staatstheater Nürnberg har hon sjungit flertalet viktiga roller i sitt fack.

DON JOSÉ

William Davis Lind

William Davis Lind är en ung tenor från Härnösand som tog examen 2018 från Operahögskolan i Stockholm. I höstas medverkade William i Kungliga Operans, Norrlandsmusikens och Piteå Kammaroperas samproduktion av familjeoperan *Den långa, långa resan*. Han sjöng Cavaradossi i en kammarversion av *Tosca* på Vasateatern och i somras sågs William i *The Fox & The Seven Deadly Sins* av Weill och Stravinsky med Kamraterna i Stockholm. Nyligen sjöng han tenorpartiet i Stravinskys *Pulcinella*.

MICAELA

Sabina Bisholt

Sabina Bisholt från Karlstad började sin bana i Norrstrands-skolans musikklasser och examinerades från Operahögskolan i Stockholm 2016. Säsongen 2017/2018 startade Sabina sin professionella karriär som Marguerite i Gounods *Faust* på Norrlandsoperan och som Mimi i *La Bohème* i Schaffhausen, Schweiz. Innevarande säsong debuterade hon på Kungliga Operan som Mimi samt som Micaela. 2020 debuterar hon på Hamburger Staatsoper i samma roll. Sabina har bland många andra stipendier erhållit Christina Nilsson stipendiet 2016.

ESCAMILLO

Johannes Held

Johannes Held, baryton från Tyskland och utbildad på Kungliga Danske Musikakademin samt Operaakademin på det Konglige i Köpenhamn. Han debuterade på det Konglige 2013 som Morales i Bizets *Carmen* och han sjöng huvudrollen Smirnoff i Waltons *Björnen*. Efter det har han gjort karriär som operasångare i både Tyskland och Danmark samt som lied-sångare av bland andra Schubert och Schumann. Han gästade Wermland Opera hösten 2017 i *The Greek Passion* som Panait och nyligen sjöng han barytonpartiet i Stravinskys *Pulcinella*.

ZUNIGA/GARCIA

John Alexander Eriksson

John Alexander är utbildad på Balettakademien i Göteborg. Han har medverkat i flera uppsättningar på Stadsteatern i Stockholm såsom *West Side Story*, *Hair*, *Blodsbröder*, *Sweeney Todd* och *Ett Drömspel*. Våren 2015 medverkade han i Wermland Operas musikal *Parade* och senare samma år i en turné med Riksteatern som Asagai i *En druva i solen*. 2016 medverkade han i Wermland Operas *Les Misérables* då han också var cover för rollen Javert. John sågs senast i *Something Rotten* som Minstrel och ensemblemedlem.

LILLAS PASTIA

Margaretha Dalhamn

Margaretha är alt, skådespelerska och clown. Utbildad vid Operahögskolan och Teaterhögskolan i Stockholm. Hon debuterade på Ystadoperan 1982 och därefter har hon arbetat på de flesta av Sveriges opera- och teaterscener. Bland rollerna kan nämnas Ulrica i *Maskeradbalen*, Filipjevna i *Eugen Onegin*, La principessa i *Syster Angelica*, Erda och Flosshilde i *Rhenguldet*. Hon har även medverkat i flera musikaler: *Kristina från Duvemåla*, *Sound of Music* och *Sommarnattens leende*. Hon debuterade som operaclown 2012.

WERMLAND OPERA ORKESTER

VIOLIN 1

Richard Lazar*/
Magnus de Verdier*

VIOLIN 2

Torbjörn Strand/
Kerstin Svensson

VIOLA

Thomas Heinemann/
Fredrik Andersson

CELLO

Gudmund Ingwall/
Beata Söderberg Quin

KONTRABAS

Karl Kinberg/
Oscar Rentzhog

FLÖJT

Linnea Andersson Kurko/
Mats Nilsson

OBOE

Teresia Alm/
Siobhan Parker

KLARINETT

Jesper Sejrup Clausen/
Anna McGregor

FAGOTT

Jonas Arvidsson/
Stefanie Erdmann

HORN

Reinert Indrehus/
Dag Larsson

TRUMPET

Kjell Erik Paulsrud/
Mizuho Miyasaka

TROMBON

Jesper Knutsson

PUKOR/SLAGVERK

Jonas Landén/
Johan Beijke

HARPA

Claudia Mitnei

PIANO

Johan Siberg

NOTBIBLIOTEKARIE

Agneta Wihlstrand

PODIEINSPICIENT

Michael Tinglöf

ORKESTERPRODUCENT

Lena Gynnemo

OPERA- OCH ORKESTERCHEF

Ole Wiggo Bang

* ORKESTERLEDARE

TEKNISK-, SCEN OCH ADMINISTRATIV PERSONAL

TEKNISK PRODUCENT: Inger Einheri | **INSPICIENT:** Catherine Sheehan | **SCENMÄSTARE OCH REKVISITÖR:** Maja A Wallstav | **SCEN-TEKNIK:** Pär Eliasson, Olle Renklint, Margaretha Wärme | **BELYSNINGSTEKNIKER:** Nisse Nilsson | **MASKÖR:** Christina Hednar, Elisabeth Näsman | **MASKÖRLÄRLING:** Malin Bodin | **TATUERINGSDESIGN:** Marius Tömte, Studio Bläck i Forshaga | **PÅKLÄDARE:** Lena Lidström | **KONSTRUKTION:** Karl Runqvist | **VERKSTADSKOORDINATOR:** Kenneth van Baaren | **SNICKERI:** Magnus Björklund, Morgan Holmberg | **SMIDE:** Kenneth van Baaren, Jens Hansen, Christian Larsson, Jan Fors | **DEKORMÅLERI:** Marie Sandberg | **LJUSBORDSPROGRAMMERING:** Jakob Larsson | **KOSTYMATELJÉ:** Lisa Duràn, Anneli Thorén | **PATINERING OCH FÄRGNING:** Niclas Olsson | **REPETITÖRER:** Johan Siberg, Bo Ericsson | **MARKNADSCHEF:** Pernilla Bergland Eduard | **ART DIRECTOR/GRAFISK FORMGIVARE:** Robert Hammar | **FÖRESTÄLLNINGSBILDER:** Mats Bäcker | **MARKNAD OCH FÖRSÄLJNING:** Ewa Höögh van Baaren, Johanna Wernius | **PUBLIKVÄRDAR:** Benjamin Agnarsson, Carl-Axel Eduard, Gustaf Eduard, Annie Elwin Segolsson, Morgan Eriksson, Emma Heed, Hanna Heinemann, Mattias Heinemann, Anna Hulteberg, Håkon Paulsrud, Albert Skogar, Felicia Walfridson | **ORKESTERPRODUCENT:** Lena Gynnemo | **NOTBIBLIOTEKARIE:** Agneta Wihlstrand | **PODIEINSPICIENT:** Michael Tinglöf | **ADMINISTRATIV CHEF:** Lena Nyberg | **KAMRER:** Mikael Ståhl | **LÖNEADMINISTRATÖR:** Susanne Höögh Jacobsson | **PERSONALASSISTENT:** Ulrika Nilsson | **PROJEKTLEDARE:** Annika Bohlin | **BARN OCH UNGDOMSPRODUCENT:** Fredrik Sjöstedt | **INTENDENT:** Hans Wallstav | **VÄXEL/RECEPTION:** Gitte Nordman | **PRODUCENT:** Camilla Nordström | **OPERA- OCH ORKESTERCHEF/ANSVARIG UTGIVARE:** Ole Wiggo Bang.

MED STÖD AV: STATENS KULTURRÅD, REGION VÄRMLAND OCH KARLSTADS KOMMUN

OBS. Stroboskopiska effekter, pälsdjur, pistolskott & tobaksrök förekommer i föreställningen

EST. 1975

WERMLAND
OPERA

CONCERT OPERA MUSICAL

wermlandopera.com

